



© Gemma Pauwels

ROMAN DE WACHTENDE MENS VAN MAARTJE WORTEL

Wie niet stilstaat, is gezien

James Dillard, het hoofdpersonage van *IJstijd* van Maartje Wortel, is het type dat de dag plukt maar niet veel oogst. Waarom moeten we een status-quo doorbreken? **SOFIE GIELIS**

De auteur: viel met haar debuut, *Dit is jouw huis*, op als literair talent. De verhalenbundel werd bekroond met de Anton Wachterprijs 2010. Ook haar tweede roman, *Half mens*, oogstte lof. **Het boek:** een oblomovianse man wordt gedwongen in beweging te komen. **ONS OORDEEL:** een gelaagd en amusant verhaal. Wortel bevestigt haar talent.

Op zijn negentiende vond de moeder van James dat het tijd werd dat hij op eigen benen leerde te staan. Ze checkte hem in in een hotel en dat is een slordige tien jaar later nog steeds zijn uitvalsbasis. Hij is een verwend kind van dertig dat leeft uit een koffer, dure kazen en wijnen koopt via het internet en tegen beter weten in garnalkroketten blijft bestellen die niet op de roomservicekaart staan, onder het motto: 'Als je lang genoeg om iets vraagt volgt op een dag het aanbod vanzelf.' Maar meer dan garnalkroketten vraagt James eigenlijk niet. Hij leidt geen leven, het overkomt hem. Alsof hij geen vinger in de pap heeft. 'Je wordt wat de mensen van je maken.' En dat zijn in de eerste plaats zijn ouders. Vaders zijn in James' wereld afwezige, wereldvreemde figuren. Zowel zijn vader als zijn grootvader is een gepensioneerd militair. Zijn vader keerde afgestompt terug uit Bosnisch oorlogsgebied en lijkt niet te weten hoe hij met zijn zoon moet omgaan omdat zijn eigen opvoeding ook slechts uit een soort militaire drill bestond. Niet dat moeders het zoveel beter doen. Ja-

mes' moeder is een drukbezette zakenvrouw die tijdslots in haar agenda plant voor telefoongesprekken met haar zoon. 'Mijn moeder heeft me geleerd dat volwassen worden hetzelfde is als niemand meer overhebben, ik weet niet zeker of dat haar bedoeling was.' Zijn hotelrekeningen worden betaald door mama, dus in zekere zin wordt er voor hem gezorgd, maar net dat onderhoud weerhoudt hem ervan om iets te doen met zijn leven.

Lethargie

James heeft het stilstaan geperfectioneerd, maar niet het nietsdoen tot kunst verheven, want de eenzaamheid en de herhaling, het steeds maar herlezen van dezelfde boeken en bijvullen van glazen wodka, zijn pijnlijk. Zijn lethargie is deels gewoonte, deels liefdesverdriet. Een tijdlang had hij beter gezelschap dan de hotelkat: Marie, een meisje met letterlijk een hoek af (ze mist een hoek-tand) dat perfect bij hem lijkt te passen. Marie droomt ervan om te vluchten naar een onbewoond Zweeds eiland. James' goed bedeelde bankrekening maakt die droom waar, maar de afzondering blijkt hem meer te bevallen dan haar. Midden in de nacht vlucht ze en James is weer bij af: een Nederlandse hotelkamer, roomservice en dezelfde boeken.

De eenzaamheid en de herhaling, het steeds maar herlezen van dezelfde boeken en bijvullen van glazen wodka, zijn pijnlijk

Wat hem terug naar buiten lokt, is een aanbod waar hij niet om vraagt: Monica van uitgeverij Gibraltar wil dat hij een boek schrijft. Het aanbod maakt hem overmoedig. Hij koopt twee notitieboekjes, checkt uit en verhuist zijn koffer en de kat naar een betaalbare hostel. Klaar voor een nieuw hoofdstuk.

De titel van het boek verwijst naar de tijd die James met Marie doorbrengt op een onbewoond eiland, afgesneden van de wereld door bevroren ijs. Maar ook naar de dool die inzet door het voorstel van Monica. Vindt James Dillard de weg naar het volle leven als zijn ijstijd voorbij is?

Boeken

IJstijd is niet enkel een boek over een schrijver, maar ook een boek over boeken. Marie leeft volgens een adagio van Sylvia Plath - 'Ik wil alles in één keer voor altijd doen en er dan voorgoed vanaf zijn'. Schrijvers als Anton Tsjechov en Richard Yates passeren de revue; James krijgt schrijftips en een schouder om op uit te huilen van Chuck Palahniuk, auteur van *Fight club*. Hoewel de meeste literaire verwijzingen zeker geen intellectueel gekoketteer zijn en passen bij het verhaal, is James' affaire (jawel, het blijft niet bij een schouder) met Palahniuk wat overdreven. Het is een symbolisch, homo-erotisch afscheid van Marie maar dat is een te uitvergroot symbool in James' stilstaande leven. Die voorliefde voor het status-quo wordt voortdurend onderstreept, onder meer door zijn lievelingsboek *Trout fishing in America* van Richard Brautigan: 'De personages in zijn werk ontwikkelen zich niet echt, net als in het echte leven. Het is zo'n bullshit als de figuren uit een boek iets leren.' Er gebeurt nadrukkelijk niets tot hij per toeval in bed belandt

DE EERSTE ZIN IJSTIJD

Ik verblijf in een hotel in Amsterdam-Oost als Monica in mijn leven komt. Hotel Arena (****) is niet direct een hotel naar mijn smaak, maar ze hebben er een bar en de serveersters zijn knap en ze hebben ook een huiskat, Zieck III, die ik meeneem naar mijn kamer zodat ik wat gezelschap heb.

met een internationale bestsellerauteur. James' avontuurtje met Palahniuk is wel, precies door de uitvergroting, grappig. En Wortel is goed in grappige observaties die de toon van het boek luchtig houden terwijl er toch iets wezenlijks verteld wordt. 'Er zijn mensen die zeggen dat het onmogelijk is om geen enkele gedachte te hebben, die mensen zijn vrouwen.' Maartje Wortel heeft goed nagedacht en bevestigt haar talent met dit derde boek. *IJstijd* is een gelaagd, versnipperd verhaal over de leegheid van het bestaan en de filosofische (on)zin van vluchtwegen.



MAARTJE WORTEL
IJstijd.
De Bezige Bij, 240 blz.,
17,90 € (e-boek 9,99 €).